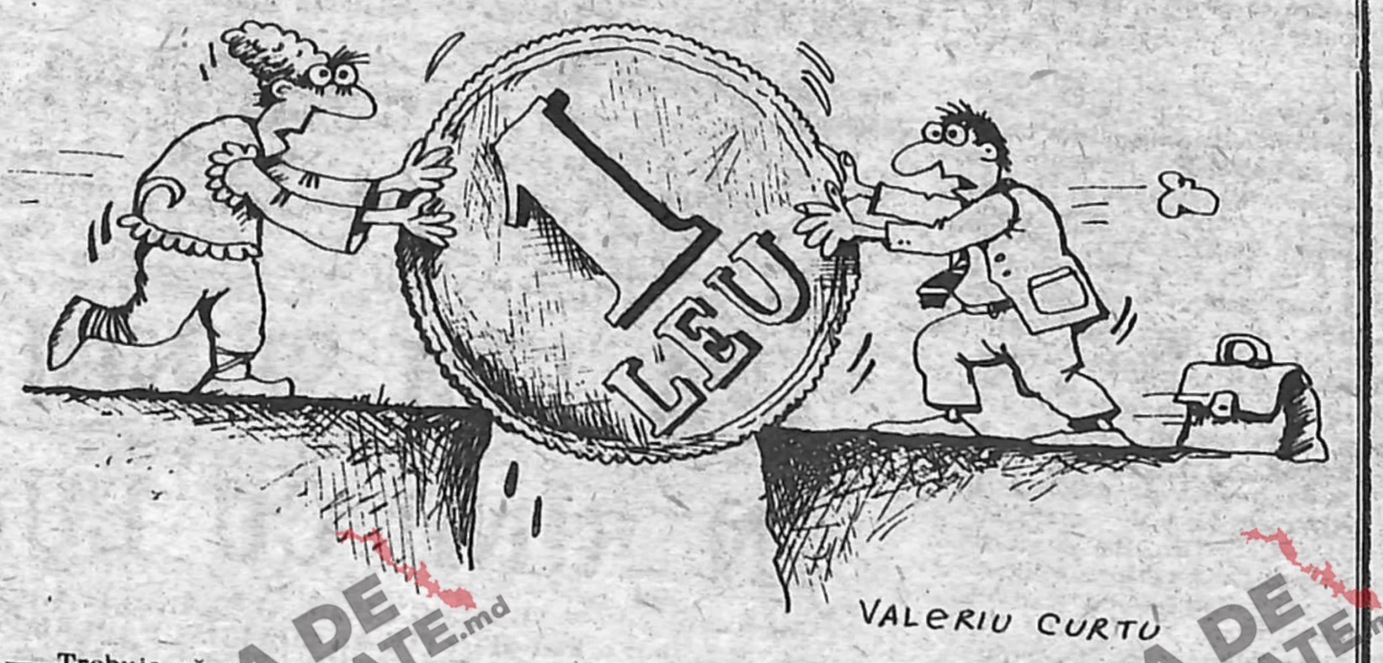

VALERIU CURTU

Leonid TALMACI:

«SĂ PUI ACUM ÎN CIRCULAȚIE MONEDA NAȚIONALĂ E RĂU, DAR SĂ TĂRĂGĂNEZI ACEST LUCRU E ȘI MAI RĂU»

INTERVIU CU GUVERNATORUL BĂNCII NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA

— Domnule Leonid Talmaci, precum se știe, la Congresul al VII-lea al deputaților poporului din Federația Rusă s-a făcut propunerea ca începînd cu 1 ianuarie 1993 să se treacă la stabilirea cursului rublei rusești față de rubla aflată în circulație în republicile fostei Uniuni Sovietice. La ce ne putem aștepta în cazul dacă ideea va fi realizată?

— În primul rînd, aceasta va duce la dezechilibrarea schimbului de mărfuri dintre Rusia și țările aflate în zona de circulație a rublei, fapt ce poate avea urmări negative pentru ambele părți. Desigur, trebuie să ținem cont și de faptul că Republica Moldova are mai puțină valută forte decît Rusia, unde piața valutară e mai dezvoltată. S-a întîmplat așa, pentru că și potențialul economic al Rusiei e mai mare, el constituind 61 la sută din cel al fostei U.R.S.S. Noi, însă, dispunem de numai 1,29% din potențialul economic al imperiului din care am făcut parte. Am amintit de aceste cifre, fiindcă de coraportul lor depinde foarte mult cine va cîștiga sau va pierde în caz dacă Rusia cu adevărat va pune la cale ceea ce s-a propus la congres.

— Și care ar fi mecanismul de realizare a acestei idei?

— Deocamdată noi nu putem ști ce soluție va fi aleasă, căci există mai multe modalități. În caz dacă Rusia va merge pe calea stabilirii cursului rublei ei față de dolarul american, și la noi puterea de schimb a monedei pe care o utilizăm acum va fi similară, atunci se poate întîmpla ori să pierdem, ori să cîștigăm. E greu să fac vreun pronostic sau vreo afirmație categorică, deoarece consecințele se află într-o dependență directă de alți factori. Bunăoară, are importanță, cîte ruble se vor afla în circulație la acel moment în Rusia și la noi, care va fi corelația dintre banii sovietici și valuta forte pe piața valutară și altele. Țin să amintesc că la cea de-a doua licitație, organizată în Republica Moldova, cursul dolarului crescuse pînă la 700 ruble, aceasta explicîndu-se prin faptul că Ucraina numai ce ieșise din zona rublei și o bună parte din masa de bani din țara vecină a trecut în Moldova. Dar la ultima licitație un dolar se schimba de acum pe 500 ruble, adică cursul monedei americane era aproape același ca și în Rusia. Dar pretul rublei în raport cu dolarul american nu e stabil și de aceea e foarte greu, chiar e imposibil să prognozăm, cum va evalua această conjunctură dintre cerere și ofertă. Să sperăm că întreprinzătorii noștri vor aduce mai multă valută forte în republică, fapt care, fără doar și poate, ne va putea proteja într-o anumită măsură de eventualele consecințe negative ale schimbării cursului rublei rusești în raport cu rublele aflate în circulație la noi. Același efect va avea și creșterea veniturilor oficiale în valută forte ale statului Moldova.

— Vasăzică, nu e vorba de stabilirea unui raport direct, mecanic între prețul rublelor rusești și al celor aflate în circulație la noi?

— Nu cred să se procedeze astfel, dar ideea respectivă poate fi realizată și prin alte metode. Bunăoară, prin coșul de prețuri. Așa ceva e posibil, deoarece în zona rublei nu există o politică unică de prețuri, de taxe vamale, de salarizare, e foarte diferită și politica fiscală. Poate mă repet, dar e foarte greu să presupui cum va proceda Rusia. Oricum, dacă ea va stabili cursul rublei rusești față de rublele aflate în circulație la noi, atunci aceasta de acum va însemna că însăși Rusia a ieșit din zona rublei, deoarece acolo vor fi folosite nu rublele U.R.S.S., ci ale Rusiei.

— Un rol important în cazul realizării acestei reforme îl are și bugetul.

— Fără doar și poate. Dacă în Moldova deficitul bugetar în raport cu produsul național total va fi mai mare decît în Rusia, atunci aceasta va influența inevitabil cursul de schimb al rublei la noi și la ei. Să nu uităm și de alt factor — migrația rublei. Desigur, astăzi pătrunderea banilor sovietici dintr-o republică în alta practic e stopată, pentru că decontările se fac exclusiv cu consimțămîntul guvernelor din aceste țări prin conturi corespunzătoare, pe baza bilanțurilor de plăți și, mai ales, a bilanțurilor de mărfuri. Acest lucru, de asemenea, influențează asupra stabilirii cursului rublei.

— Dar de ce la Congresul deputaților poporului din Rusia problema a fost pusă anume în așa fel?

— Pentru că toate eforturile privind promovarea unei politici monetare și de credit unice au suferit eșec.

— La noi se știa din timp că Ucraina va părăsi zona rublei, fapt ce a avut urmări negative pentru Moldova. Cum credeți, trebuia și noi să ieșim din această zonă sau nu? Și cînd va fi cel mai potrivit moment pentru a pune în circulație moneda națională?

— Eu zic așa: să pui acum în circulație moneda națională e rău, dar să tărăgănezi acest lucru e și mai rău.

— Ați putea deschide parantezele?

— Trebuie să spun că noi de acum avem moneda națională, dar ca s-o punem în circulație sînt necesare unele condiții economice. În primul rînd, ar trebui ca organele constituționale să țină sub control problemele financiar-creditare pe întreg teritoriul Republicii Moldova, inclusiv în raioanele din stînga Nistrului. Afară de aceasta, vom avea nevoie de un fond de stabilizare care urmează să fie folosit la menținerea statorniciei monedei naționale, dacă nu vrem ca aceasta să se transforme în maculatură. Printre altele, Republicile Baltice au primit de acum mijloacele respective de la Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială. Mai mult chiar, în caz dacă republica noastră nu va avea posibilitate să procure resurse energetice pe valută neconvertibilă, atunci ea va primi de la aceleași organizații internaționale un credit de reabilitare, care va fi folosit în scopurile respective. Desigur, prima condiție rămîne în vigoare, deoarece aceste organizații prestigioase nu au garanții că nu vom folosi mijloacele puse la dispoziție în scopuri militare. Cu atît mai mult că deocamdată situația social-politică din raioanele situate în stînga Nistrului rămîne încordată. Și-apoi, în cazul nerestabilirii relațiilor economice cu Transnistria, care, precum se știe, nu vrea să accepte moneda națională a Republicii Moldova, noi nu ne putem permite să utilizăm o parte din valuta forte pentru a menține stabilitatea rublei ce va continua să se afle în circulație în această zonă.

— Dar ce ne încurcă să facem ca moneda noastră națională, pusă în circulație, să devină dintr-o dată convertibilă?

— Așa ceva e posibil numai din punct de vedere teoretic. Noi trăim într-o economie consumistă și, făcînd acest lucru, ar însemna să plătim oamenilor salarii foarte mizere — bani înloc de lei. De fapt, Uniunea Sovietică de la Stalin încoace tot timpul a avut deficit bugetar, dar acest adevăr, pur și simplu, era dosit. Desigur, prețul și convertibilitatea monedei naționale va depinde și de politica monetar-creditară pe care o va promova Banca Națională. Dacă se va stabili o emisie rigidă a banilor, atunci e clar că și corelația dintre leul moldovenesc și dolar va fi favorabilă nouă. Or, emiterea de bani e justificată numai în cazul cînd crește inflația și invers, dacă inflația nu crește, dar scade volumul producției, adică ajungem la criză economică, atunci ar trebui schimbată și politica ce ține de emiterea banilor naționali. E clar, deci, că Banca Națională ar trebui să aibă posibilități de manevrare în orice moment.

— Stabilirea, dar și stabilizarea cursului unei monede noi, e o problemă foarte complicată. Circulă zvonuri precum că într-un timp România era de acord ca în Republica Moldova să fie pus în circulație leul românesc.

— Personal întreținem relații foarte strînse cu colegii mei de la Banca Națională a României, dar pentru prima dată aud să se fi vorbit de așa ceva. Oricum, autoritățile din țara vecină n-au făcut asemenea propuneri. Probabil, acestea, pur și simplu, sînt zvonuri. Și încă ceva: după cîte știu eu, 99 la sută din statele independente au moneda lor națională. N-o are Liechtenstein și, pare-mi-se, Panama, care folosește dolarul american. Problema în cauză ține de competența Parlamentului, iar Banca Națională a Republicii Moldova activează în limitele legilor adoptate de el.

— Departamentul de Stat pentru Privatizare e de părerea că moneda națională trebuie pusă în circulație la momentul realizării acțiunilor, dar ce spune Banca Națională în această ordine de idei?

— Ar fi bine să se procedeze așa, dar nu acest moment e hotărîtor. Am spus de acum: stabilirea cursului leului moldovenesc va depinde de alți factori mai importanți — lichidarea deficitului bugetar și acoperirea monedei naționale cu mărfuri și servicii prestate populației, inclusiv cu valută forte și metale prețioase. Dar declanșarea privatizării, mai ales la prima etapă, nu înseamnă că automat leul va fi acoperit cu marfă. După privatizare va trebui să treacă un anumit timp, pînă cînd întreprinderea respectivă va putea fabrica producție multă și calitativă. Vreau să spun că numai atunci cînd se va înregistra o creștere a producției și a numărului serviciilor prestate, vom putea influența stabilizarea cursului monedei naționale.

— Ce părere aveți despre privatizarea contra bani?

— Eu consider că privatizarea ar trebui să se facă nu numai gratuit, dar și contra unor anumite plăți, chiar dacă acestea ar fi simbolice. Pentru că oamenii se vor năpusti să privatizeze ceea ce nu costă nimic. Așa ceva nu e normal. Oricum, economia de piață se va începe numai atunci, cînd va apărea riscul alocării propriilor bani. Totul ce nu încape în limitele acestei condiții sînt pur și simplu lozinci.

— Și o ultimă întrebare. Dacă vom fi puși în situația să părăsim neîntîrziat zona rublei, cum se va face acest lucru?

— Decizia o va lua Comitetul pentru reforma monetară al Republicii Moldova, dar membrii lui vor trebui să voteze unanim hotărîrea respectivă. Și încă ceva: punerea în circulație a monedei naționale va coincide cu ieșirea din zona rublei.

Interviul a fost realizat de Alexandru ȘCHENDREA.